

Een klein leven in de regie van Ivo van Hove is theater als duiveluitdrijving. **Noodzakelijk en meedogenloos.**

Een klein leven

Theater

Van Hanya Yanagihara 'Door Internationaal Theater Amsterdam. 23/9, Stadsschouwburg, Amsterdam; daar t/m 29/9, aansluitend tournee.

Ramsey Nasr toont ons een staalkaart van lijden: een formidabele krachttoer.

Een stomp in je maag, nee, in je gezicht, dat is de voorstelling *Een klein leven* in de regie van Ivo van Hove. En nog één. En nog één. Het geweld wordt afgewisseld met korte, tedere momenten van troost. Kleine sprankjes hoop, die al gauw weer moeten wijken voor de gruwel, tot er geen ontkomen meer aan is: het besef van volstrekte uitzichtloosheid.

De bestseller *Een klein leven* (2015) van Hanya Yanagihara gaat over vier vrienden in New York: de advocaat Jude, de schilder JB, de architect Malcolm en de acteur Willem. We volgen de vier bijna veertig jaar, waarin het onverbreidelijk bergafwaarts gaat met de getroebleerde Jude. Zijn jeugd is één lange, repetitieve geschiedenis van mishandeling en misbruik. En ondanks de liefde die hij op latere leeftijd ontvangt, is zijn trauma allesbepalend. Genezing is uitgesloten; de schaamte is te groot, de zelfhaat te hardnekkig.

Op de roman valt een en ander af te dingen: het is te veel, te groot, te ongeloofwaardig. De toneelbewerking is in veel opzichten een verbetering. Een boek van bijna achthonderd pagina's werd een voorstelling van vier uur, met als gevolg dat talloze personages en gebeurtenissen sneuvelen. De makers kiezen één

plaats van handeling: Jude's appartement, of, om preciezer te zijn, zijn hoofd. De vertelling wordt breed ingezet, met de vier vrienden en hun respectievelijke levens in New York. Gaandeweg zoomt Van Hove in op Jude en de demonen in zijn hoofd, de hyena's, zoals hij ze noemt. Tragisch genoeg brengen een paar momenten van oprecht geluk Jude juist dichterbij de afgrond, omdat intimiteit en vertrouwen een overgave vragen waartoe hij niet in staat is. Dan doemen de hyena's weer op en ontvouwt het drama zich in volle luister.

Van Hove knipt en plakt behendig uit het boek, waarbij scène en vertelling, heden en verleden, beleving en beschouwing soepel in elkaar overvloeien. In die meticuleuze montage van tijden doorkruist een terugblik naadloos het nu. Dat is niet alleen technisch knap, maar ook inhoudelijk goed getroffen: in Jude's gekwelde geest zijn heden en verleden één. Bij hem evolueert de tijd niet zoals normaal, er is geen toen en nu, hij leeft voor altijd in zijn gruwelijke verleden.

Het geeft de voorstelling een mate van abstractie en poëzie die het boek ontbeert. Een hoognodige ingreep, omdat de suggestie van psychologisch realisme in de roman soms ergernis wekt. Van Hove benadrukt het overdrachtelijke aspect, en maakt de zware materie zo beter verteerbaar.

Dat geldt ook voor de keuze om Hans Kesting alle wreedaards te laten spelen, als een perpetuum mobile van het kwaad. Tegenover deze duistere présence staat Marieke Heebink als de maatschappelijk werker Ana, de enige die zich in zijn jeugd liefdevol over Jude ontfermt. Ze sterft, maar blijft op toneel aanwezig als troostende engel. Ana neemt het op tegen de hyena's in zijn hoofd. Maar haar stem klinkt altijd zwakker.

Ramsey Nasr als Jude geeft hartverscheurend vorm aan dit zielsverdriet. Hij transformeert moeiteloos van broze invalide in een doodsbang kind, en andersom. Nasr toont ons een staalkaart van lijden, van stil en

onderdrukt tot woest en wanhopig – een formidabele krachttoer. Hij wordt liefdevol omringd door andere mooie spelers: Majd Mardo als de geestige en grillige JB, Steven Van Watermeulen als de toegewijde adoptievader Harold. En Maarten Heijmans, ontroerend als de beste vriend die een geliefde wordt, maar ondanks al zijn goede zorgen en geduld de pijn niet kan wegnemen.

Jude St. Francis wordt allengs een allegorische figuur; mysterieus op het mystieke af. Zijn lijden krijgt Bijbelse proporties. In die zin is *Een klein leven* een parabel of passiespel. En waar dat aspect in de roman naar de achtergrond verdwijnt door een teveel aan hedendaags New Yorks fotorealisme, toont de toneelbewerking onverbloemd de rituele, bezwerende aard van het verhaal. Er is troost noch verlossing, en het is heilzaam dat zo nu en dan in gesublimeerde vorm te doorstaan.

Dit is theater als duiveluitdrijving. Noodzakelijk en meedogenloos.
Herien Wensink

* RAMSEY NASR ZINGT MAHLER

Muziek speelt een belangrijke rol in *Een klein leven*. Zowel in het boek van Hanya Yanagihara als in de bewerking van Ivo van Hove.

De acteurs draaien hedendaagse popmuziek op een draaitafel in het hippe New Yorkse appartement dat het decor van hun leven vormt. Voor het podium zitten musici van

strijkkwartet Blindman – viool, altviool en cello – die citaten van Schubert naadloos laten opgaan in moderne melodieën en vervreemdende, vervormde klanken.

Tot slot zingt Ramsey Nasr zelf liederen van Mahler, technisch geïmproviseerd, maar met een grote, roerende breekbaarheid die goed bij zijn personage past.

Vanaf links: Maarten Heijmans, Ramsey Nasr en Marieke Heebink in *Een klein leven*.
Foto Jan Versweyveld